RABHADH

Ní mór duit an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2017

STAIR – ARDLEIBHÉAL

(180 MARC)

DÉ CÉADAOIN, 14 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 - 4.30

STAMPA AN IONAID

SCRÚDUIMHIR

FREAGAIR GACH CEIST, 1, 2, 3, 4, 5 AGUS 6
FREAGAIR CEISTEANNA 1, 2 AGUS 3 SNA SPÁSANNA AR AN SCRÚDPHÁIPÉAR
FREAGAIR 4, 5 AGUS 6 I DO FHREAGARLEABHAR

CUIR AN PÁIPÉAR SEO ISTEACH LE DO FHREAGARLEABHAR

1. PICTIÚIR
(15 mharc)

Déan staidéar ar na pictiúir - **A, B agus C** - a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **PICTIÚR A**
Taispeánann pictiúr A Sí an Bhrú, tuama pasáiste ón tréimhse Neoiliteach in Éirinn.

(i) Cén cuspóir a bhí leis an mbosca dín a bhfuil an lipéad **X** air i bpictiúr A?

.... (1)

(ii) Cén fhianaise a thugann le tuiscint gur ceardaithe oilte a bhí sna daoine a thóg Sí an Bhrú?

....

.... (2)

(iii) Ainmnigh **dhá** chineál eile tuama ón tréimhse Neoiliteach in Éirinn.

....

.... (2)

(*b*) **PICTIÚR B**
Is aerfótagraf é pictiúr B de Chaisleán Bhaile Átha Troim, Co. na Mí.

(i) Cén t-ainm atá ar an bhfoirgneamh a bhfuil an lipéad **Y** air san fhótagraf?

.... (1)

(ii) Ón bhfótagraf, ainmnigh **dhá** ghné chosanta eile de Chaisleán Bhaile Átha Troim.

....

....

.... (2)

(iii) Maidir le caisleán meánaoiseach, tabhair feidhm **amháin** atá ag an Halla Mór?

....

.... (2)

(c) **PICTIÚR C**

Is fótagraf de shlógadh óige Naitsíoch é pictiúr C.

(i) Cén t-ainm atá ar an tsiombail Naitsíoch atá ar taispeáint ar na bratacha sa chúlra?

…… (1)

(ii) Cén fhianaise a thugann le tuiscint go raibh dea-eagar ar an slógadh?

……..

…… (2)

(iii) Seachas slógaí, ainmnigh **dhá** bhealach inar bhain Hitler agus na Naitsithe úsáid as bolscaireacht chun an chumhacht a choinneáil sa Ghearmáin.

……..

……..

…… (2)

2. DOICIMÉID
(15 mharc)

Léigh an dá dhoiciméad, **1** agus **2,** a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **DOICIMÉAD 1**
Sliocht as Sir John Davies, "A Discovery of True Causes why Ireland was entirely subdued", a scríobhadh in 1612.

(i) Dar leis an údar, cén tairbhe a thug an phlandáil do Chúige Uladh?

....

.... (1)

(ii) Cérbh iad na "fealltóirí mailíseacha agus míbhuíocha sin"?

....

.... (1)

(iii) Cén fáth nár fhág an Rí na daoine dúchasacha amach go hiomlán as an bplandáil?

....

.... (1)

(iv) Luaigh **dhá** rud a bhfuil súil ag an údar go dtarlóidh siad nuair a bheidh an phlandáil socraithe.

....

....

.... (2)

(v) An gceapann tú go bhfuil an fhoinse seo iontaofa? Tabhair cúis **amháin** le do fhreagra.

....

....

.... (2)

(b) **DOICIMÉAD 2**

Sliocht coimrithe as agallamh a rinne an BBC le Mary Hinchcliff, agus í ag caint faoin obair a rinne Seirbhís Dheonach na mBan (WVS) i gCúil Raithin le linn an Dara Cogadh Domhanda. Bhí a máthair, Florence Bean Shaw M.B.E. páirteach in obair dheonach sna blianta sular thosaigh an cogadh i mí Mheán Fómhair 1939.

(i) Cén fáth a raibh calafort Dhoire "ríthábhachtach"?

....

.... (1)

(ii) Cén tacaíocht a thug an WVS do na "teifigh" as cathair Bhéal Feirste?

....

.... (1)

(iii) Luaigh **dhá** jab éagsúla ar thug na Banóglaigh i gCúil Raithin fúthu le linn an Dara Cogadh Domhanda.

....

....

.... (2)

(iv) Cén fáth, dar le Mary Hinchcliff, a ndearna an oiread sin ban de chuid an WVS an obair dheonach seo?

....

.... (2)

(v) Cén t-ainm a tugadh ag preas na Breataine ar an mbuamáil a rinne an Ghearmáin ar Bhéal Feirste agus ar chathracha eile sa Bhreatain?

.... (2)

3. CEISTEANNA GEARRFHREAGRA
(20 marc)

Freagair **DEICH** gcinn de na ceisteanna a leanas. Is fiú 2 mharc an ceann iad.

(i) Cad is foinse thánaisteach ann? Tabhair sampla.

Míniú:………

Sampla:……………………………………………………………………………………………………(2)

(ii) Ainmnigh **dhá** uirlis a d'úsáidfeadh seandálaí chun láithreán a thochailt.

……

…… (2)

(iii) Ainmnigh **dhá** mhian mhiotail a úsáideadh in Éirinn le linn na Cré-umhaoise.

…… (2)

(iv) Luaigh **dhá** fheidhm thábhachtacha a bhí ag an gcloigtheach i dtús Ré na Críostaíochta in Éirinn.

……

…… (2)

(v) Luaigh **dhá** ghné den ailtireacht Ghotach.

……

…… (2)

(vi) Le linn na Meánaoiseanna, cad ab ea an Phlá Mhór?

……

…… (2)

(vii) Cén fáth a raibh éileamh mór ar spíosraí san Eoraip thart ar an mbliain 1500?

……

…… (2)

(viii) Cad a cinneadh ag Conradh Tordesillas (1494)?

……

…… (2)

(ix) Sa Bhreatain, le linn na Réabhlóide Talmhaíochta, cad atá i gceist le pórú roghnaitheach?

……

…… (2)

(x) Luaigh gníomh **amháin** a rinne Rialtas na Breataine chun déileáil leis an nGorta Mór sna 1840idí.

.... (2)

(xi) Tabhair **dhá** thoradh a bhí ar an nGorta Mór maidir le hÉirinn.

....

.... (2)

(xii) Ainmnigh an páirtí polaitíochta a bhunaigh Arthur Griffith in 1905.

.... (2)

(xiii) Ainmnigh **beirt** de na daoine a shínigh Forógra Phoblacht na hÉireann, 1916.

.... (2)

(xiv) Le linn an Chogaidh Chathartha, cad ab ea Poblacht na Mumhan?

....

.... (2)

(xv) Cad ab ea Cliseadh Wall Street, 1929?

....

.... (2)

(xvi) Mínigh ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas a bhaineann le Conradh Versailles:

Clásal Ciontachta Cogaidh; *Cúitimh;* *Anschluss.*

....

.... (2)

(xvii) Le linn an Dara Cogadh Domhanda, cad ab ea an *Luftwaffe*?

....

.... (2)

(xviii) Le linn an Dara Cogadh Domhanda, cad ab ea Líne Maginot?

....

.... (2)

(xix) Maidir le Tuaisceart Éireann le linn na 1970idí, mínigh an téarma imtheorannú.

....

.... (2)

(xx) Ainmnigh **beirt** a bhí ina gceannairí ar Fhianna Fáil in Éirinn ó 1945 i leith.

.... (2)

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO A LEANAS, 4, 5 AGUS 6, I bhFREAGARLEABHAR FAOI LEITH

4. PEARSANA SA STAIR
(40 marc)

Freagair A agus B

A. Roghnaigh duine **amháin** díobh sin atá luaite thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin.

(i) Bean ina cónaí i sibhialtacht ársa **a ainmníonn tú LASMUIGH** d'Éirinn. (20)

(ii) Ceardaí i mbaile meánaoiseach. (20)

(iii) Lonnaitheoir a fuair talamh le linn plandála **a ainmníonn tú** sa 16ú nó sa 17ú haois**.** (20)

AGUS

B. Roghnaigh duine **amháin** díobh sin atá luaite thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin.

(i) Oibrí monarchan nó mianaigh le linn na Réabhlóide Tionsclaíche sa Bhreatain c. 1850. (20)

(ii) Saighdiúir Briotanach **nó** Meiriceánach a ghlac páirt in D-Day (Dul i dtír na gComhghuaillithe sa Fhrainc, mí an Mheithimh 1944). (20)

(iii) Ceannaire polaitiúil **a ainmníonn tú** i bPoblacht na hÉireann le linn na tréimhse 1960-1985. (20)

5. AN REIFIRMÉISEAN (30 marc)

FOINSE D

***Foinse*:**
/*jasongoroncy.com/category/john-calvin*

FOINSE E

***Foinse*:**
/*traditioninaction.org/religious/e034rpCalvin*

Foinse F

Tá iallach air dul timpeall na cathrach in éadach aithrí, ina mhaoil, tóirse á iompar ina láimh aige. Nuair a thagann sé os comhair an bhinse, tá air dul ar a ghlúine, a admháil gur labhair sé drochfhocail go gránna agus go mailíseach, agus a chuid aithrí a léiriú; ansin, tá air trócaire a agairt os comhair Dé agus cheartas an duine. Tá air na costais ar fad a íoc. Ba chóir an phianbhreith seo a fhógairt go poiblí.

Foinse: www.traditioninaction.org/religious/e034rpCalvin_Franca05.html
J.B. Galiffe, *Nouvelles pages d'histoire exacte*, 1863, lch. 60

Foinse G

Tá sé in aghaidh an nádúir go gcuirfí bean chun cinn le ceannasaíocht, forlámhas, údarás nó smacht a bheith aici ar aon ríocht, náisiún nó cathair; is masla do Dhia é, rud atá go hiomlán i gcoinne a thola faoi mar atá sin léirithe agus i gcoinne an reachta atá ceadaithe; agus ar deireadh, baineann sé an bonn ón dea-ord agus ó gach ní atá ceart agus cóir.

Foinse: www.gutenberg.org/files/9660/9660-h/9660-h.htm

A. **Foinsí D agus E**

(i) Taispeánann **Foinse D** John Calvin agus é ag tabhairt seanmóra dá phobal. Tabhair píosa **amháin** fianaise as **Foinse D** a thaispeánann go raibh an-mheas ar Calvin mar sheanmóirí. (2)

(ii) Cén chathair ar thug Calvin an t-ainm "Cathair Dé" uirthi? (2)

(iii) Tabhair píosa **amháin** fianaise as **Foinse E** a thaispeánann go raibh lucht tacaíocht Calvin ag gníomhú go cruálach. (2)

(iv) In Eaglais Calvin, cad a bhí i gceist le **dhá** cheann díobh seo a leanas? -

Réamhchinniúint; *Seanóirí;* *Na Tofaigh;* *Preispitéirí.* (4)

B. **Foinsí F agus G**

(i) De bhrí gur cháin sé Calvin ag féasta, cuireadh iallach ar Pierre Ameaux, oifigeach cathrach, aithrí a dhéanamh. An gceapann tú go raibh an pionós seo ródhian? Tabhair píosa **amháin** fianaise as **Foinse F** chun tacú le do fhreagra. (2)

(ii) Ón staidéar atá déanta agat ar an Reifirméisean, cén fáth a gceapann tú gur fógraíodh pianbhreith Pierre Ameaux *"go poiblí"*? (2)

(iii) Dar le **Foinse G**, cad atá ina "*mhasla do Dhia*"? (2)

(iv) Thug údar **Fhoinse G** an Preispitéireachas go hAlbain. Cén t-ainm atá air? (2)

C. Scríobh cuntas ar cheann **amháin** díobh seo a leanas:

(a) Tionchar an Reifirméisin ar Éirinn.

(b) Na cogaí creidimh san Eoraip.

(c) An Frith-Reifirméisean. (12)

6. Freagair **dhá** cheann de na ceisteanna seo a leanas, **A, B, C, agus D.** (60 marc)

(A) AN ATHBHEOCHAN

(i) Cén fáth a raibh pátrúin chomh tábhachtach sin le linn na hAthbheochana? (2)

(ii) Tabhair **dhá** chúis a raibh a laghad sin eolaithe nó ealaíontóirí ban ann. (2 x 2)

(iii) Mínigh **dhá** cheann de na téarmaí seo a leanas a bhain leis an ealaín san Athbheochan:

Peirspictíocht; *Freascó;* *Sfumato.* (2 x 2)

(iv) Scríobh cuntas ar na forbairtí in **dhá** cheann de na réimsí seo a leanas le linn na hAthbheochana:

(a) Eolaíocht agus leigheas.
(b) Litríocht.
(c) Dealbhóireacht. (10 x 2)

(B) ATHRÚ SÓISIALTA IN ÉIRINN SAN FHICHIÚ hAOIS

(i) Maidir le hathrú sóisialta, luaigh toradh **amháin** a bhí ar thabhairt isteach an idirlín. (2)

(ii) Ainmnigh **dhá** bhealach inar athraigh an leictreachas an saol in Éirinn. (2 x 2)

(iii) Tabhair **dhá** athrú mhóra sa tithíocht ó 1945 i leith. (2 x 2)

(iv) Scríobh faoi athruithe in **dhá** cheann de na réimsí seo a leanas ó 1945 i leith:

(a) Cumarsáid.
(b) Iompar.
(c) Oideachas. (10 x 2)

(C) FORBAIRTÍ POLAITÍOCHTA IN ÉIRINN SAN FHICHIÚ hAOIS

(i) Luaigh toradh **amháin** a bhí ar bhású cheannairí Éirí Amach 1916. (2)

(ii) Mínigh **dhá** cheann de na téarmaí seo a leanas a bhaineann le hÉirinn san fhichiú haois:

Lucht na Léinte Gorma; *Claonroinnt;* *An Scéim Mháthar agus Linbh.*
(2 x 2)

(iii) Tabhair **dhá** chúis ar fhan Éire neodrach sa Dara Cogadh Domhanda, 1939-1945. (2 x 2)

(iv) Tabhair cuntas ar **dhá** cheann díobh seo a leanas:

(a) Cogadh na Saoirse, 1919-1921.
(b) Éachtaí Fhianna Fáil, 1932-1939.
(c) John Hume ***nó*** Ian Paisley. (10 x 2)

(D) AN CAIDREAMH IDIRNÁISIÚNTA SAN FHICHIÚ hAOIS

(i) Tabhair cúis **amháin** ar tháinig tóir ar an bhfaisisteachas san Eoraip sna 1920idí agus sna 1930idí. (2)

(ii) Mínigh **dhá** cheann de na téarmaí seo a leanas a bhaineann leis an Iodáil faoi Mussolini, 1922-1939.

An Mháirseáil ar an Róimh; *Conradh na Lataráine;* *OVRA.*

(2 x 2)

(iii) Tabhair cúis **amháin** a raibh cumhachtaí móra na hEorpa sásta Hitler a cheansú le linn na 1930idí. (2)

(iv) Scríobh cuntas ar cheann **amháin** díobh seo a leanas:

(a) Oideachas i nGearmáin na Naitsithe.
(b) Hitler agus na Giúdaigh, 1933-1945.
(c) Polasaí eachtrach na Naitsithe, 1933-1939.

(10)

(v) **Roghnaigh Topaic 1 nó 2 nó 3 thíos:**

Topaic 1 - Teacht i dTreis na nOllchumhachtaí.

(i) Scríobh cuntas ar mhór-ghéarchéim **a ainmníonn tú** sa Chogadh Fuar idir SAM agus APSS le linn na tréimhse 1945-1963. (12)

Topaic 2 – Gluaiseachtaí i dtreo aontú na hEorpa.

(i) Scríobh cuntas ar fhás an Aontais Eorpaigh ó 1957 i leith. (12)

Topaic 3 – Náisiúnachas san Afraic agus san Áise.

(i) Scríobh cuntas ar na príomhimeachtaí sa ghluaiseacht ar son na saoirse i dtír san Afraic nó san Áise **a ainmníonn tú** i ndiaidh 1945. (12)